

**HOZZIRGI ZAMONAVIY MAKTABLAR FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH VA
RIVOJLANTIRISH TENDENTSIYALARI
ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
СОВРЕМЕННЫХ ШКОЛ
TENDENCIES OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE ACTIVITY OF
MODERN SCHOOLS**

**Samarqand iqtisodiyot va servis instituti Axborot texnologiyalari kafedrası o'qıtuvchisi.
Karimov T.X.**

Самаркандский институт экономики и сервиса, кафедра информационных технологий, преподаватель. Каримов Т.Х.

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktablar faoliyatini samarali tashkil qilish va rivojlantirishga nisbatan yangicha yondashuvlarning tatbiq etilishi, ilmiy-pedagogik jihatlari, sifatli faoliyat olib borish mexanizmlari asoslangan, Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri negizida sifat samaradorligini oshirish amaliyotlarini joriy etilishining ahamiyati belgilab berilgan.

Annotation: In this article, the importance of implementation of new approaches to the effective organization and development of schools, scientific-pedagogical aspects, mechanisms of quality activities, implementation of quality efficiency improvement practices based on the innovative cluster of pedagogical education is determined.

Аннотация: В данной статье определяется важность внедрения новых подходов к эффективной организации и развитию школы, научно-педагогических аспектов, механизмов качественной деятельности, внедрения практик повышения эффективности качества на базе инновационного кластера педагогического образования.

Kalit so'zlar: Modernizatsiya, maktab faoliyati, innovatsion yondashuv, klaster, pedagogik ta'limning innovatsion klasteri, innovatsion tajriba omillari, mexanizmlari, raqobat, tahlil.

Keywords: Modernization, school activity, innovative approach, cluster, innovative cluster of pedagogical education, factors, mechanisms of innovative experience, competition, analysis.

Ключевые слова: Модернизация, деятельность школы, инновационный подход, кластер, инновационный кластер педагогического образования, факторы, механизмы инновационного опыта, конкуренция, анализ.

Respublikamiz ta'lim tizimida ko'plab islohatlar kadrlar tayyorlash sohasida ta'lim turlari o'rtasida aloqa va uzviylik ta'minlanishidagi kamchiliklarni bartaraf etishga xizmat qilmoqda. Bugungi kunda kadrlar tayyorlash bo'yicha davlat siyosatida hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy o'ziga xosligi va talab hamda ehtiyojlarining to'liq hisobga olinmasligi, mehnat bozorida talab va taklifning chuqur o'rganilmasligi natijasida kadrlarning hududlar kesimidagi taqsimotida muvozanatning buzilishi bilan bog'liq kamchiliklar kuzatildi. Bunga ayrim hududlarda pedagog kadrlarga bo'lgan ehtiyojning yillar davomida qondirilmaligiga sabab bo'lmoqda. Intellektual salohiyati yuqori bo'lgan mamlakatlar tajribasidan ma'lumki, fan, ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviylik va aloqadorlik mustahkam yo'lga qo'yilsa, bu yo'nalishda malakali kadrlar tayyorlash, ularning bandligini ta'minlash hamda mamlakat iqtisodiyotida tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish mumkin bo'ladi. Ayniqsa uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirishda yangi mexanizmlarning yaratilishi bugungi globallashuv jarayonlarining hayotiy zaruratiga aylandi va bu o'z navbatida ta'lim sifati samaradorligini oshirish, uni modernizatsiya qilishni taqozo etadi. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarining turmush tarzi ta'sirining o'quv jarayonining samaradorligiga ta'siri pedagogikada alohida ahamiyatga ega.

Ta'lim muassasalari rahbarlari maktabning turmush tarzini ta'lim muhitining, hamkorlik va hamkorlikning sifati bilan bog'liq holda rivojlantishi lozim. Maktab hayotining mazmuni va tashkil etilishi, texnologik tayyorlash va boshqarish, o'qituvchilar malakasini oshirish tizimining mazmuni maktab faoliyatini rivojlantirish shartlaridandir.

Zamonaviy ilm-fan va amaliyotda turli ilmiy makonlar yaratilmoqda, ularda maktab faoliyatini samarali tashkil etishning maqsadli shakllanishi zarurligi to'g'risidagi g'oyalar doirasi yaratilib, muayyan o'quv yurtlarining tuzilmalarini yangilash uchun shart-sharoitlar yaratilmoqda. Shu bilan birga, ilmiy adabiyotlarni, tadqiqotlarni, maktab amaliyotini, turli darajada me'yoriy hujjatlarni o'rganish, ta'limni rivojlantirish istiqbollarini belgilash, milliy maktab hayotining zamonaviy usulda rivojlantirish bir qator qarama-qarshiliklar mavjudligini ko'rsatmoqda. Jumladan:

- ijtimoiy va pedagogik hodisa sifatida maktablar faoliyatini rivojlantirishning hamkorlikdagi birlashtirilgan ilmiy nazariyaning yo'qligi. (Jamiyatning va davlatning talablari o'rtasida shaxsning ma'naviy-axloqiy taraqqiyotini va tarbiyalanishini ta'minlaydigan bunday tuzilmani shakllantirishni taqozo qilmoqda);

- maktablarning faoliyatini samarali shakllantirish va rivojlantirish nazariyasi hamda tarixiy-pedagogik amaliyotini o'rganishda ichki ta'limning ob'ektiv ehtiyojlari va tadqiqot ma'lumotlarining etishmasligi;

- milliy pedagogika tarixida maktablarning samarali faoliyatini shakllantirishdagi muvaffaqiyatli tajriba va zamonaviy pedagogik amaliyotda yuqori ko'rsatkichlardagi maktab namunalarini yaratishga etarlicha e'tibor berilmasligi;

- maktab tuzilmalarining bunday o'zgarishida jamiyatning ko'p tarkibli hayotiga mos keladigan zamonaviy ijtimoiy dasturlar va maktab tuzilmalari rivojlanishidagi tendensiyalarning nazariy rivojlanmaganligi va hokazo.

Ushbu qarama-qarshiliklarni bartaraf etish bu yo'nalishda ilmiy-nazariy va amaliy tadqiqotlarning hajmini orttirishni va ularni o'rganishni talab qiladi.

Zamonaviy maktablar amaliyotida maktab rivojlanishining tendentsiyasini o'rganish va maktab hayotining o'zgarishi, muayyan o'qituvchilarning sa'y-harakatlari natijasida tuziladigan tarkibdagi innovatsiyalar ta'siri ostida yuzaga kelishi mumkin. Maktab tuzilmalari rivojlanishida yetakchi tendentsiya ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan kelib chiqadigan integratsion ahamiyatga ega bo'lgan tendentsiyalardir. Ta'lim sohasini integratsion tamoyillar asosida samarali rivojlantirish davlat ta'lim standartlari, ta'lim muassasalarida ta'lim tadbirlarining ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, oliy o'quv yurtlari o'rtasidagi hamkorloknii takomillashtirish, ta'lim tarmog'i ichida "maktab-laboratoriya" majmualarini yaratish, ta'lim xizmatlari, resurs markazlarini tashkil etishni rivojlantirishni talab qiladi.

Ta'lim muassasasida integratsiya jarayonlari o'quv jarayonini mazmunlanishi va tashkil etilishi uchun maktab standartlarini qabul qilish bilan ta'minlanadi. Maktab o'quvchilari birgalikdagi faoliyatining mazmunini belgilash, maktab tashkilotini birlashtirish uchun asos yaratish, maktab tuzilmasini shakllantirishning umumiy yondashuvlarini ishlab chiqish kabi ta'lim muassasasining qiymat ustunligini aniqlash. Maktabda integratsiya jarayonlari tengsiz ta'lim orqali, avlodlararo muloqot orqali amalga oshiriladi. Ta'lim sohasidagi farqlash jarayoni ta'lim muassasalarining tipik va xilma-xilligi, mulkchilikning turli shakllarini joriy etish, turli axiyologik ustuvorliklar bilan bog'liq. Ta'lim muassasasi darajasida differentsiatsiya turli xil individual va yoshga bog'liq psixologik-fiziologik xususiyatlar va moslashuvchan maktablarni, yosh maktablarni yaratish zaruratida ifodalangan o'quvchilarning turli xil ta'lim ehtiyojlari bilan bog'liq.

Bundan tashqari, maktab hayotining rivojlanishidagi yetakchi tendentsiyani amalga oshiradigan integratsiya jarayonlarining o'zaro bog'liq ko'p tuzilmaviyligini ta'kidlab o'tishimiz kerak. yodda tutishimiz kerak.

Maktab hayotining demokratik usuli - bu davlat siyosati va fuqarolik jamiyati shakllanishining shartidir, unda bitiruvchi ko'proq hayotga kirib, demokratiya va ma'naviy-axloqiy madaniyatni, birinchi navbatda oilada, hayotning iqtisodiy va siyosiy sohalarida o'z fikrlarini kiritadi. Maktab hayotini demokratlashtirish maktabni ijtimoiy hayotga jalb qilishni nazarda tutadi. Bu vazifa maktab boshqaruvini demokratiyalash, ta'lim muassasasining erkin boshqaruvini kengaytirish, ta'lim sohasidagi barcha a'zolarining hamkorlik shartlari, birgalikdagi harakatlar uchun indikativ asosni tashkil etish shartlari, shuningdek, o'z-o'zini boshqarish, o'z-o'zini baholash kabi shartsharoitlarni birgalikda amalga oshirish uchun rag'batlantiruvchi shart-sharoitlarni yaratish orqali hal etiladi.

Maktab faoliyatini demokratlashtirishning yana bir sharti - yangi o'quv standartlariga o'tish bo'yicha vakolatlarga asoslangan yondashuvni va ta'limni hududiy lashtirish tamoyilini, ya'ni kichik Vatan hissi shakllanishini nazarda tutuvchi o'z-o'zini tashkil etish tamoyilini amalga oshirishdir. Ushbu shartlarni klaster modelida amalga oshirish mumkin.

So'nggi yillarda Toshkent viloyatida ta'lim tizimini takomillashtirishda faqatgina uning faoliyati emas, balki uning mazmuni, texnologiyalari va tashkiliy shakllari bo'yicha ham samarali o'zgarishlar olib borilmoqda. Ta'lim tizimini zamonaviylashtirishda yangicha innovatsion g'oyalarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish jamiyatning pirovard maqsadlaridan biri bo'lib kelmoqda. Vaholanki, ta'lim tizimida bu kabi amaliyotlarni rivojlantirish murakkab iqtisodiy, moliyaviy, huquqiy boshqaruvni tashkil etish bilan boshlanadi va aynan bu jarayon O'zbekiston Respublikasida Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika institutining asosiy strategik tadqiqot yo'nalishi sifatida belgilangan pedagogik ta'lim innovatsion klasteri doirasidagi nazariy va amaliy tadqiqotlarda o'z aksini topmoqda.

Shu o'rinda bugungi kunga kelib ta'limga nisbatan qo'llanilib kelinayotgan klaster modeli ta'lim-fan-ishlab chiqarish tizimida innovatsiyalarni qo'llabquvvatlashni shakllantirish vositasi, raqobatbardosh samaradorlikka erishishdan manfaatdor bo'lgan soha (ta'lim, iqtisodiyot va boshqalar) birlashishining tashkiliy shakllarini kuchaytirish mexanizmidir.

Toshkent viloyati Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri faoliyatini amalga oshirishning eng asosiy omillaridan biri sifatida tashkil topgan "maktablaboratoriya" larida olib borilayotgan tadqiqotlar doiralaridan biri sifatli ta'limni ta'minlashga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash va ularni hal etish choralarini ko'rishdan iborat bo'lib, bu tadqiqotlarning bir qismi Toshkent viloyatidagi uzluksiz ta'lim tizimi sifati samaradorligini oshirishga qaratilgan.

Maktab faoliyatini rivojlantirishdagi ijtimoiy omillardan biri raqobatdosh harakatdir. Ko'p yo'naltirilgan ta'lim tizimining rivojlanish salohiyati raqobatbardosh harakatga xos bo'lib, uning natijasi o'laroq maktabda ta'lim va ijtimoiy ehtiyojlar aniqlanadi.

Shunday qilib, maktab faoliyatining rivojlanishidagi yetakchi tendentsiyalarni joriy etish maktabning turmush tarzi tarkibida mavjud bo'lgan yangiliklarning ta'siri ostida ham, individual o'qituvchilarning (o'quv yurtlari rahbarlari, talabalar, ota-onalar) davlat muassasalari va tashkilotlari tizimi orqali amalga oshiriladi.

Muayyan hududiy ta'lim muassasalarining faoliyatini samarali shakllantirish va rivojlantirish nazariyasi va amaliyotini o'rganish maktab tuzilmalarining rivojlangan vositalar asosida rivojlanishi bir qator xulosalarni beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Toshev, Solejon Ahmatjonovich. (2020). O‘zbekiston sovet mustamlakachilik davri tarixining Turkiyada o‘rganilishi. O‘tmishga nazar.2(2-maxsus son). 347-353
2. Gafforov Ya.X. (2020). Important aspects of environmental education in the education system. EPRA International Journal. of research & development. India. 2020. 97.
3. Abdurakhmanova, J. N. (2020). The policy of tolerance in Uzbekistan (in the case of Greeks). International Journal on Integrated Education, 2(5), 212.
4. Jummagul Nomozovna Abduraxmanova, Saodat Abdurashidovna Toshtemirova. (2020). Innovatsion texnologiyalar va axborot madaniyatini shakllantirish pedagogikaning dolzarb masalalaridan biri. Science and Education.1(7). 436-442
5. Ji Suyundikovich. (2020). TARIXNI O‘QITISH METODIKASI RIVOJLANISHI TARIXIDAN. Fan va ta’lim, 1 (5), 195.
6. Toshtemirova, S. (2020). Factors Affecting the Quality of Education and the Importance of the Education Cluster to Address Them. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8(4), 151-156.
7. Mardonov, S., Toshtemirova, S., Ahmadjonov, B., & Koshanova, N. (2020). Structure and Mechanisms of Action of the Educational Cluster. International Journal of Psychological Rehabilitation, 24(7), 8104-8111.
8. G‘afforov, Y., Nafasov, A., & Nafasova, Z. (2020). From the History of the Beginning of the "Great Game". Journal of Critical Reviews, 7(11), 2798-2802.
9. Каримов Т.Х. Средства И Методы Инновационного Менеджмента Инновационными Стартапами. Министерство науки и высшего образования Российская Федерация ФГБОУ ВО «Удмуртский государственный университет» Институт экономики и управления технологическое и социальное предпринимательство. 21.11.2023 года Международной научно-практической конференции.
10. T. X. Karimov Improving Digital Platforms On The Public Procurement Market In The Modern Russian Economy. BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT ISSN: 2835-3579 Volume:02 Issue:07|2023 www.bjisrd.com
11. T. X. Karimov Development Status and Prospects of Telemedicine Technologies BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT ISSN: 2835-3579 Volume:2Issue:6|2023 www.bjisrd.com
12. T. X. Karimov Theoretical Aspect of Technologies of Teaching a Foreign Language as a Second Language. BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT ISSN: 2835-3579 Volume:2Issue:6|2023 www.bjisrd.com
13. Karimov Tolmasbek Xolmo‘min o‘g‘li BARMOQ IZI YORDAMIDA DAVOMATNI ANIQLASH TIZIMI. IQTISODIYOT VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYA JURNALI, 2(1), 6–9. Retrieved from <https://mudarrisziyo.uz/index.php/iqtisodiyot/article/view/201>